

EFRO
EUROPEES FONDS
VOOR REGIONALE
ONTWIKKELING

**Staatssteunrichtlijnen
voor
Subsidie ontvangers**

Europa investeert
Vlaanderen groeit

Europese Unie

Disclaimer: dit document bevat richtlijnen over hoe om te gaan met staatssteun in EFRO-projecten. De informatie die in deze handleiding wordt gegeven, dient slechts als leidraad voor de gebruiker en kan niet beschouwd worden als juridisch advies. Het Agentschap voor Innoveren & Ondernemen en de Vlaamse Management Autoriteit EFRO aanvaarden geen aansprakelijkheid voor het gebruik van de inhoud van dit document. Linken naar de relevante Europese publicaties worden vermeld op de gepaste plaatsen.

versie APRIL 2016

INHOUD

Hoofdstuk I Wat is staatssteun?	3
Hoofdstuk II Een staatssteunanalyse uitvoeren	4
Hoofdstuk III Hoe omgaan met staatssteun in projecten van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)	11
ANNEX 1: DE STAATSSTEUNREGELGEVING	16
ANNEX 2 DE ALGEMENE GROEPSVRIJSTELLINGSVERORDENING SAMENVATTENDE TABEL 19	
ANNEX 3: STAATSSTEUN ASSESSMENT FORMULIER	22
ANNEX 4: NUTTIGE HYPERLINKEN	31

Hoofdstuk I Wat is staatssteun?

Staatssteun kan zich voordoen in alle gevallen waarin staatsmiddelen gebruikt worden om 'selectieve' steun toe te kennen aan een onderneming. De Europese middelen waarvan het beheer overgedragen wordt aan de lidstaat worden eveneens als 'staatsmiddelen' beschouwd. (bv. Europese structuurfondsen)

De toegekende 'steun' bevoordeelt de onderneming ten opzichte van andere ondernemingen. Dit kan concurrentieverstorend werken wat, als een bedreiging voor het functioneren van de interne markt, moet worden vermeden.

De basisprincipes zijn afkomstig uit **artikel 107** en **108** van het Verdrag betreffende de werking van Europese Unie, zoals de post-Lissabon versie van het Verdrag bekend staat.

Steun is 'onwettig' tenzij deze steun 'verenigbaar' is met de interne markt, zoals vastgesteld in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Steun is automatisch verenigbaar onder **artikel 107(2)** wat zelden of nooit zal voorvallen voor wat betreft de Europese structuur- en investeringsfondsen. Steun kan beschouwd worden als verenigbaar in bepaalde omstandigheden vastgelegd in **artikel 107(3), (a)-(e)**.

In Artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie worden de uitgebreide bevoegdheden van de Commissie ten aanzien van staatssteun vastgelegd.

Het is de **juridische verantwoordelijkheid van de subsidieontvanger** om na te gaan of hij/zij voldoet aan de regels van het staatssteunrecht. Tijdens het project moet de EFRO-subsidieontvanger zelf verantwoordelijkheid nemen en staatssteunkwesties, voortkomend uit het project, managen. Dit kan bijvoorbeeld door het verzamelen van de juiste informatie en bewijsmateriaal, die de voorwaarden van een mogelijke vrijstelling moeten aantonen.

Onverenigbare staatssteun is de snelst groeiende reden voor terugvordering binnen de Europese structuur- en investeringsfondsen.

Indieners vinden het vaak nuttig om gespecialiseerd juridisch advies in te winnen wanneer ze hun projectontwerp volgens de vereisten van het staatssteunrecht willen ontwerpen.

Subsidieontvangers kunnen zich niet louter beroepen op de adviezen van het Agentschap voor Innoveren en Ondernemen/Entiteit EFRO of de provinciale EFRO-contactpunten om te bepalen of een activiteit al dan niet voldoet aan de wettelijke staatssteunregels. Het is echter wel zinvol voor alle betrokkenen, indien een dialoog over een staatssteunconforme aanpak, wordt opgezet.

De Europese Richtlijnen kunnen, indien de omstandigheden dit vereisen, geactualiseerd worden. De Europese Commissie (EC) heeft werkgroepen opgericht, om kwesties te evalueren en standpunten van de lidstaten in overweging te nemen. Aan het eind van dit document zijn een aantal nuttige links m.b.t. staatssteun opgenomen.

Hoofdstuk II Een staatssteunanalyse uitvoeren

Artikel 107 (1) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalt dat:

“Behoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.”

Niet alle overheidsfinanciering wordt beschouwd als staatssteun. Enkel die maatregelen die voldoen aan alle voorwaarden, die nader zijn uitgewerkt in artikel 107 (1) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, worden beschouwd als staatssteun.

Hierna wordt een vereenvoudigde test aangeboden, die gebruikt kan worden bij het maken van **een snelle staatssteunanalyse** in 7 stappen:

- STAP 1 Identificeer alle potentiële begunstigden
- STAP 2 Is er een overdracht van overheidsmiddelen ?
- STAP 3 Is er sprake van een overdracht naar een onderneming?
- STAP 4 Levert deze maatregel een voordeel op?
- STAP 5 Is het voordeel selectief?
- STAP 6 Is er potentiële concurrentieverstoring?
- STAP 7 Wordt de handel tussen lidstaten beïnvloed?

Op basis van deze test kan u nagaan of er al dan niet sprake is van staatssteun in uw EFRO-project.

STAP 1 Identificeer alle potentiële begunstigden

De staatssteunregels zijn van toepassing zowel op de **beoogde** als op de **niet beoogde begunstigden** van een maatregel. Vooraleer u een assessment uitvoert, is het noodzakelijk om alle organisaties te identificeren die een voordeel kunnen halen uit een EFRO-project.

Het kan noodzakelijk zijn om stap 2 tot en met 7 te doorlopen voor elke potentiële begunstigde van de staatssteun en **niet enkel voor de organisatie die de steun aanvraagt**.

In sommige projecten stromen EFRO-middelen door van de subsidieaanvrager naar andere organisaties, mogelijks in de vorm van betalingen onder contract voor werken, goederen of diensten. Vaak zijn deze contracten **aanbesteed** en als gevolg daarvan wordt **een marktprijs** betaald voor de werken, goederen of diensten en is er bijgevolg geen sprake van staatssteun.

Waar bijvoorbeeld een onderneming gebruik mag maken van de incubator (gefinancierd met EFRO-middelen) zonder kost of onder de marktwaarde, is meer dan waarschijnlijk sprake van staatssteun.

Bovenstaand voorbeeld geeft aan dat zelfs in het geval de bouw van een incubator via een aanbesteding gebeurt, het gebruik van EFRO-fondsen, nog steeds een element van staatssteun kan omvatten in hoofde van de verdere gebruikers/begunstigden, indien de gebruikers/begunstigden de incubator vrij van huur of onder de marktwaarde kunnen huren.

Wanneer alle begunstigden geïdentificeerd zijn, is het handig om voor stap 2 tot 7 een rooster op te maken. Hieronder een illustratief voorbeeld:

Potentiële begunstigden (zie stap 1)	Aanvrager (promotor)	Constructie Bedrijf bv. bouwonderneming (overheidsopdracht voor werken, diensten)	Exploitant van de faciliteit bv. beheerder van een fabriek (overheidsopdracht: servicecontract)	Gebruiker van de faciliteit (gratis eerste 12 maanden of tegen lagere prijs dan de marktprijs)
Een overdracht van staatsmiddelen (toelage/subsidie/zonder vergoeding) (zie 'stap 2' hieronder)	JA	NEE	NEE	JA
een onderneming – (zie 'stap 3' hieronder)	JA	JA	JA	JA
een voordeel – (zie 'stap 4' hieronder)	JA	NEE (marktprijs)	NEE (marktprijs)	JA, in vergelijking met andere starters
een selectief voordeel – (zie 'stap 5' hieronder)	JA	NEE-zoals hierboven		JA- zoals hierboven
potentieel om de concurrentie te verstoren – (zie 'stap 6' hieronder)	JA	NEE-zoals hierboven		JA
beïnvloedt de handel tussen lidstaten – (zie 'stap 7' hieronder)	IN PRINCIPE			IN PRINCIPE

Sommige projecten bestaan uit een aantal **verschillende activiteiten**. In dergelijk geval moet erop toegezien worden, dat het voordeel verkregen uit elke activiteit in aanmerking wordt genomen bij het uitvoeren van de staatssteunanalyse.

STAP 2 Is er een overdracht van overheidsmiddelen ?

Staats- of overheidsmiddelen omvatten elke vorm van financiering of ondersteuning, die toebehoren aan een lidstaat of die afkomstig zijn uit financiering, gecontroleerd door een lidstaat.

In de meeste gevallen is het duidelijk wanneer een overdracht van overheidsmiddelen plaatsvond. Bijvoorbeeld: alle EFRO-projecten brengen een overdracht van staatsmiddelen met zich mee omdat een subsidie toegekend wordt aan de subsidiebegunstigde.

Artikel 107 (1) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalt dat de overdracht mag gebeuren “*in welk vorm ook*”.

Er bestaan **verschillende vormen** van overdracht, zoals bijvoorbeeld:

- ✓ een subsidie
- ✓ een lening (met interest die lager ligt dan de referentierente van de EC (marktrente is geen staatssteun)
- ✓ verwerven van aandelen in een onderneming
- ✓ opleiding/consultancy geleverd met publieke middelen
- ✓ staatsgaranties
- ✓ schuldkwijtschelding
- ✓ de verkoop van overheidsactiva met onderwaardering
- ✓ ...

Om vast te stellen of er een overdracht plaatsvond is het doorslaggevende argument niet zozeer de vorm van de genomen maatregel maar wel **het effect van de maatregel** die in rekening wordt genomen.

In de context van EFRO, kijken we in de eerste plaats naar de subsidiesteun, maar ‘downstream’ transacties zoals verkopen en verhuren onder de marktprijs of zonder prijs aan een onderneming, worden eveneens beschouwd als steunmaatregelen in hoofde van de onderneming.

STAP 3 Is er sprake van een overdracht naar een onderneming?

Een onderneming is elke entiteit, ongeacht het juridisch statuut, die een economische activiteit uitoefent en waar potentieel een markt in vergelijkbare goederen en diensten voor is.

Een economische activiteit is elke activiteit die erin bestaat om goederen of diensten op een gegeven markt aan te bieden, en die, althans in beginsel, uitgevoerd kan worden door private actoren om winst te maken.

Wanneer een organisatie een activiteit uitvoert, waarvoor ze een vergoeding kan ontvangen (vergoed worden of een vergoeding aanrekenen) en concurreert tegen andere organisaties in een markt (zelfs als de markt faalt en er nauwelijks eigenlijke concurrenten bestaan) zal de organisatie voor de beoordeling van overheidssteun beschouwd worden als een onderneming.

Het kan bijvoorbeeld gaan om lokale overheden die grond en/of gebouwen ontwikkelen die ze bezitten, voor verkoop of verhuur, op de vastgoedmarkt of in een andere economische activiteit.

De ‘**ondernemingstest**’ wordt door de Commissie zeer breed opgevat. Er wordt geen rekening gehouden met het feit of er al dan niet een vergoeding aangerekend wordt en of de winstmarge redelijk is.

Evenmin houdt de Commissie rekening met het feit dat de organisatie een goed doel ambieert of ruimere sociale doelstellingen nastreeft. **Overheidsdiensten die deelnemen in economische activiteiten worden beschouwd als ondernemingen.**

Sommige **activiteiten** zijn **niet-economisch** van aard. Wanneer een organisatie enkel niet-economische activiteiten uitvoert, wordt deze niet beschouwd als een onderneming. Een voorbeeld is een basisschool van staatswege gefinancierd.

Wanneer een organisatie zowel **commerciële** als **niet-commerciële activiteiten** uitvoert, zal de organisatie beschouwd worden als een onderneming, tenzij deze organisatie de geschikte boekhoudkundige stappen onderneemt om beide activiteiten van elkaar gescheiden te houden om zo elke overdracht van voordelen naar haar commerciële activiteiten te voorkomen.

Wees u ervan bewust, dat in sommige staatssteunvrijstellingen de term 'onderneming' afwisselend wordt gebruikt met de term 'bedrijf'. Er zijn geen opmerkelijke verschillen, beide begrippen hebben betrekking op de gehele organisatie (bv. een bedrijvengroep) die de activiteiten uitoefent. Het **begrip onderneming**, zoals opgenomen in **de Europese KMO-definitie** (annex 1 van de AGVV) is van toepassing en bepaalt in welke gevallen er moet rekening gehouden worden met de partner- en verbonden ondernemingen.

STAP 4 Levert deze maatregel een voordeel op?

Er is sprake van een voordeel wanneer de begunstigde zijn positie versterkt (of de potentie heeft dit te doen) als gevolg van de genomen maatregel. In de meeste situaties, zoals het uitkeren van een subsidie, is het duidelijk dat een voordeel verschaft werd aan elke individuele organisatie die financiering ontvangen heeft, ten opzichte van andere organisaties die geen financiering ontvingen.

De Europese Commissie past **het beginsel van de particuliere investeerder in een markteconomie** toe.

Dit beginsel houdt in dat overheidsmaatregelen, voor bedrijven die economische activiteiten verrichten, **niet** als staatssteun worden gezien indien die maatregelen plaatsvinden volgens de voorwaarden waarmee een particuliere investeerder handelend in een markteconomie had kunnen instemmen.

Bij investeringen in infrastructuur, wat vaak tot de taak van een overheid behoort, moet de overheid ervoor zorgen dat de voorzieningen **niet discriminatoir en vrij toegankelijk** blijven.

Infrastructuurvoorzieningen die uitsluitend ten goede komen aan duidelijk identificeerbare eindgebruikers, kunnen een vorm van staatssteun zijn. Bijvoorbeeld een parkeervoorziening voor vrijwel exclusief gebruik van één bedrijf.

Een **lening** die toegekend wordt aan een **referentiepercentage toegepast door de EC** (in bepaalde gevallen al dan niet verhoogd met een aantal basispunten), wordt beschouwd als zijnde 'tegen marktvoorwaarden'.

Een correct gepubliceerde **open aanbestedingsprocedure** die gebruikt wordt om een leverancier van goederen, werken of diensten te selecteren zal de leveranciers meestal toelaten om buiten het bereik van de staatssteunregels te blijven op grond van het feit dat hun voordeel verkregen werd op basis van normale marktomstandigheden.

Merk op dat deze aanpak enkel staatssteun op het niveau van de leverancier teniet doet en dat elke partij, die geniet van de aanbestede goederen, werken of diensten moet beschouwd worden als een mogelijke afzonderlijke potentiële begunstigde in het kader van de staatssteun.

STAP 5 Is het voordeel selectief?

Een voordeel is selectief wanneer het beperkt wordt tot een individuele begunstigde of begunstigten. Het alternatief is **een algemene maatregel** wat betekent dat de maatregel toegepast wordt op dezelfde manier bij alle ondernemingen, over alle sectoren heen in een lidstaat.

Bijvoorbeeld een belastingvermindering onder dezelfde voorwaarden toegestaan aan alle bedrijven in België, is een algemene maatregel die geen selectief voordeel inhoudt.

Bij de beoordeling of een maatregel al dan niet selectief is, zal de Europese Commissie niet enkel kijken naar **de intentie** van een maatregel maar zal ze eveneens onderzoeken of er bepaalde elementen van de maatregel meer voordeel opleveren voor specifieke ondernemingen of sectoren. Het is heel uitzonderlijk dat een EFRO-subsidie als algemene maatregel kan beschouwd worden. Niettegenstaande de mogelijkheid om te reageren op een EFRO-oproep, die open staat voor alle geïnteresseerden, gebeurt het toekennen zelf van de steun aan een individuele begunstigde.

STAP 6 Is er potentiële concurrentieverstoring?

Artikel 107 (1) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalt wanneer een maatregel het potentieel heeft om de concurrentie te verstoren. Er is geen vereiste om te kwantificeren of om een werkelijke verstoring op andere wijze aan te tonen.

Om te bepalen of de concurrentie verstoord wordt, is het nodig om de markt te identificeren waarbinnen een onderneming opereert. **De markt** is de geografische zone waarbinnen de ondernemingen met elkaar in competitie gaan om marktaandeel te winnen.

Marktverkenning houdt een grondig onderzoek in van de aard van de aangeboden goederen en diensten evenals de vestiging en invloed van concurrenten en klanten.

De Europese Commissie heeft een brede kijk op wat een markt wordt genoemd, daarom is het aan te raden eenzelfde benadering te gebruiken. Een vaak gemaakte fout in het maken van een marktanalyse is een assessment te baseren op een arbitraire regionale afbakening.

Bijvoorbeeld: terwijl het correct is te zeggen dat er geen markt is in Vlaanderen voor de productie van racewagens, zal de aard van diegene die een racewagen zou kopen (potentiële klanten) hoogst waarschijnlijk betekenen dat de markt internationaal zal zijn.

Eens de markt geïdentificeerd werd, is het nodig om na te gaan of de begunstigde in een betere positie verkeert, vergeleken met zijn commerciële concurrenten, als gevolg van de maatregel.

Zelfs een klein steunbedrag heeft vermoedelijk het potentieel om de markt te verstoren.

Bij de implementatie van het Operationeel Programma-EFRO, waar Vlaanderen bijdraagt aan een productieve investering over een breed scala aan economische gebieden (prioriteitsassen), is het moeilijk om zich omstandigheden voor te stellen, waar steun aan een onderneming niet het potentieel zou hebben de markt te verstoren.

STAP 7 Wordt de handel tussen lidstaten beïnvloed?

In gevallen waar de markt waarbinnen de onderneming opereert internationaal is, is er steeds een effect op de handel tussen de lidstaten. Bijvoorbeeld het verkopen via het internet.

Opnieuw, zelfs vrij bescheiden steunbedragen zullen de handel tussen de lidstaten beïnvloeden.

Situaties waarbij een maatregel de handel tussen de lidstaten **niet** beïnvloedt, ontstaan waar een onderneming betrokken is bij **een erg lokale activiteit**.

Een voorbeeld hiervan is de toekenning van een beperkte subsidie van 10.000 EUR. aan een lokale haarkapper. Het is zeer onwaarschijnlijk dat deze steun de handel tussen de lidstaten zal beïnvloeden. Dit omdat de markt voor de dienst erg beperkt is en het erg onwaarschijnlijk lijkt dat klanten de verplaatsing zullen maken naar een andere lidstaat enkel om gebruik te maken van deze dienst. Merk op dat de steun in dit voorbeeld ook beperkt is, zodat gebruik kan gemaakt worden van de 'de minimis' steun.

Andere voorbeelden van maatregelen die de handel tussen de lidstaten niet beïnvloeden zijn bijvoorbeeld verbeteringen aanbrengen aan een zwembad dat enkel gebruikt wordt door de plaatselijke bevolking, investeringen in lokale musea, ...

Waar het niveau van de steun hoger ligt en de steun een grotere kans heeft om een breder effect op de gemeenschap te hebben, is het minder waarschijnlijk dat er geen effect zou zijn op de handel tussen lidstaten. In deze context kan de oprichting van een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB) worden overwogen.

Conclusies

- ✓ Identificeer alle potentiële begunstigden en doorloop vervolgens stap 2 tot 7 voor elke geïdentificeerde begunstigde.
- ✓ Alleen wanneer een maatregel voldoet aan alle voorwaarden van stap 2 tot 7 is er sprake van staatssteun.
- ✓ Een aanvrager van EFRO-subsidies wordt aangeraden om de staatssteuntest uit te voeren bij aanvang van het projectontwerp. Deze test kan herhaald worden voor de indiening om er zeker van te zijn dat de analyse nog steeds accuraat is.
- ✓ Gezien binnen de EFRO-context de meeste projectvoorstellen onder staatssteun vallen, vertrekt een promotor bij de indiening van zijn projectvoorstel best van de bepalingen voorzien in de de minimis- en/of de Algemene Groepsvrijstellingsverordening.
- ✓ Een goede EFRO-aanvraag houdt rekening met alle potentiële begunstigden van de staatssteun (stap 1) en levert een logica voor het al dan niet aanwezig zijn van staatssteun (stap 2 tot 7).

Wanneer staatssteun aanwezig is in een maatregel, moeten in het aanvraagformulier de stappen uitgelegd worden, die de aanvrager volgt om te voldoen aan de regelgeving en moet aangegeven worden welke praktische stappen de aanvrager zal nemen om aan de voorwaarden van de gekozen uitzondering te voldoen.

- ✓ Aanvragers van EFRO-steun houden een gedateerde en ondertekende analyse bij van de gemaakte staatssteunanalyse, inclusief de analyse van de potentiële begunstigden die niet geïdentificeerd werden als ontvanger van de steun. Deze analyse kan gebruikt worden in geval van een onderzoek door de Europese Commissie (DG COMPETITIE).

Hoofdstuk III Hoe omgaan met staatssteun in projecten van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Het proces omschreven in hoofdstuk 2 biedt een aanvrager van EFRO-steun de mogelijkheid te identificeren of één van de subsidiebegunstigden van het project staatssteun ontvangt (inclusief een niveau onder de initiële subsidieontvanger).

Het toekennen van staatssteun is onwettig tenzij:

- *Het project, overeenkomstig de vrijstelling die de EC toegelaten heeft als zijnde verenigbaar met de gemeenschappelijke Europese markt, uitgevoerd wordt.
(De meeste steun moet onder deze vrijstellingen vallen of projecten moeten aangepast worden zodat de vrijstelling geldt.)*

OF

- *Het project werd individueel goedgekeurd door de EC, via de aanmeldingsprocedure, als zijnde verenigbaar met de Europese gemeenschappelijke markt en wordt uitgevoerd overeenkomstig de voorwaarden van de goedkeuring (een steeds zeldzamer optie).*

Dit hoofdstuk beschrijft het selectieproces die een EFRO-steunaanvrager kan gebruiken om de geschikte staatssteunregeling te selecteren, die hem/haar toelaat het EFRO-project rechtmatig uit te voeren.

Het is zeer gebruikelijk dat een EFRO-project staatssteun toekent aan één of meerdere begunstigden. Ervaring toont dat de aanvragers, die vanaf het begin een proces uitwerken om de steunregeling te beheren, het meest succesvol zijn in het verenigbaar maken van de steun en zo terugvordering voorkomen.

Indien aan de voorwaarden van een vrijstelling niet voldaan wordt, is de staatssteun niet verenigbaar.

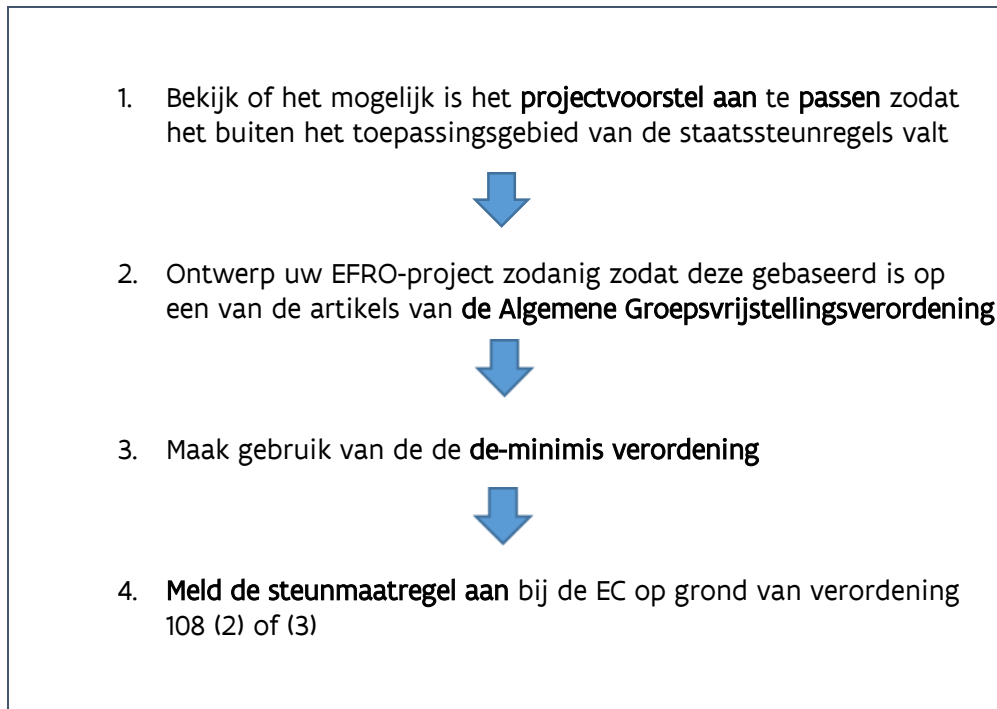
Daarom is het ten stelligste aan te raden dat subsidieaanvragers een contactpersoon aanduiden, die de verenigbaarheid in het oog houdt en verzekert dat alle personeel betrokken bij het monitoren van de staatssteun, vertrouwd zijn met de voorwaarden van de vrijstelling.

Verenigbaarheid is een vraagstuk dat moet worden aangepakt gedurende **de volledige levensduur** van het project. Wijzigingen en aanpassingen aan het budget en de financieringsstromen kunnen de steunintensiteiten en/of de subsidiabiliteit van de kosten beïnvloeden.

Het coördineren van een correcte aanpak van de uitgavendeclaraties, zodat de juiste categorieën van kosten toegewezen worden aan de relevante staatssteunregelingen/ de minimis steun, is tijdrovend en fouten kunnen ernstige consequenties hebben voor een project.

Opties om met staatssteun om te gaan

Bekijk waar staatssteun aanwezig is, overloop onderstaande staatssteunopties. Merk op dat in de meeste gevallen, tenzij er geen steunoplossing voorhanden is, enkel optie 2 en optie 3 bruikbaar zijn:

In het proces dat u doorloopt om op een correcte manier met staatssteun om te gaan, is het belangrijk ervan bewust te zijn dat sommige regels toegepast worden voor specifieke sectoren (bijvoorbeeld: postdiensten, staal, steenkool, scheepsbouw, synthetische vezels, transport). Over het algemeen zijn deze sectorale regels niet toepasbaar in de context van EFRO (gezien EFRO in principe niet ter beschikking staat van deze sectoren).

Merk op dat er binnen veel artikels in de Algemene Groepsvrijstellingsverordening **bovengrenzen** (drempels die niet overschrijden mogen worden, zie art. 4) zijn aan de steun die toegekend wordt aan een individuele onderneming.

Er zijn eveneens regels voor de steunpercentages in relatie tot de subsidieerbare kosten beter bekend als '**steunintensiteit**', die toegekend kunnen worden, deze variëren afhankelijk van de grootte van de onderneming aan wie de steun wordt toegekend.

Het bewaren van bewijsstukken is in deze erg belangrijk. Individuele steuntoekenning voor een bedrag **boven 500.000 EUR** zal gepubliceerd worden op een staatssteun **transparantiewebsite**.

OPTIE 1: Het EFRO-projectvoorstel aanpassen zodanig dat het buiten het toepassingsgebied valt van artikel 107 (1) van het Verdrag betreffende de werking van de EU.

Waar mogelijk, zou een EFRO-steunaanvrager moeten bekijken of het haalbaar is om een project te **herstructureren** zodat het projectvoorstel buiten één of meer criteria valt van de staatssteuntest (hoofdstuk II, stap 2 tot 7). Het is veel eenvoudiger om een project te herstructureren in een vroeg stadium van zijn ontwikkeling. Gezien de brede interpretatie van het begrip staatssteun door de EC zijn de mogelijkheden hier evenwel beperkt.

OPTIE2: Het EFRO-projectvoorstel ontwerpen zodanig dat het voorstel onder een artikel van de Algemene Vrijstellingsverordening (AGVV) valt.

De **Algemene Groepsvrijstellingsverordening** bestaat uit een reeks kant-en-klare staatssteun-uitzonderingen, waarbij het toekennen van staatssteun onder bepaalde drempels, gerechtvaardigd is. Deze uitzonderingen werden gebaseerd op voorgaande analyses, adviezen, beslissingen en aanbevelingen van de Commissie en maken deel uit van een beleidsinitiatief om de staatssteunregels te vereenvoudigen en te moderniseren.

Als Europese verordening, heeft de AGVV een direct effect binnen België (Vlaanderen). Alle EFRO-steunontvangers moeten de voorwaarden, die erin opgenomen staan, naleven.

De AGVV werd van kracht op 1 juli 2014 en omvat **43 types verenigbare steun** binnen een diverse reeks van sectoren.

De AGVV is enkel van toepassing op **transparante steun**: daar waar het mogelijk is om het steunbedrag te bepalen op het moment van toekenning. Dit is steeds het geval voor een toegekende subsidie voor een welbepaald bedrag (art. 5).

Alle financiering onder de AGVV moet heel duidelijk **een stimulerend effect** kunnen aantonen (art. 6). Met het stimulerend effect wordt nagegaan of de staatssteun wordt gebruikt om een (fundamentele) verandering teweeg te brengen in het gedrag van de begunstigde. Een **project dat reeds opgestart werd** of waar **de nodige financiering reeds gegarandeerd is** voor de aanvraag, kan het stimulerend effect niet aantonen.

Dit wettelijk principe werd in de verordening opgenomen vanuit de veronderstelling dat de steun *“wordt geacht een stimulerend effect te hebben wanneer de begunstigde ervan, voordat de werkzaamheden aan het project of de activiteit aanvangen, bij de betrokken lidstaat een schriftelijke steunaanvraag heeft ingediend”*. Zwaardere vereisten worden gesteld aan grote ondernemingen die moeten bewijzen, aan de hand van documentatie, dat het project een materiële toename kent van meerdere indicatoren als gevolg van de steun.

Merk op dat er **uitzonderingen** zijn, op het principe van ‘stimulerend effect’, voor verschillende steuncategorieën, waar het stimulerend effect geen voorwaarde vormt of geacht wordt er geen te vormen. Dit is relevant voor steun toegekend onder art. 15, 21, 22, 32, 33, 34, 44, 50, 51, 53.

De **steunpercentages of intensiteiten** opgesomd in de AGVV zijn wat maximum toegestaan wordt.

Merk op dat elke de minimissteun, gecumuleerd of opgeteld bij het totale steunpakket, enkel toelaatbaar is indien de steun gerelateerd is aan **andere uitgaven** dan deze aangevraagd onder het relevante regime (artikel 8 van de AGVV).

Er is geen verbod op **het combineren van verschillende artikels** van de AGVV in een project. De cumuleringsregels bepalen evenwel dat het niet toegestaan wordt om een geheel van subsidiabele kosten dubbel te tellen onder meer dan één staatssteunvrijstelling. Dat betekent dat, indien meer dan één artikel uit de AGVV of een artikel uit de AGVV en een de minimis steun gebruikt wordt, het noodzakelijk is om een planning (kostendetail) te leveren van de subsidiabele kosten voor elk type van steun dat toegekend wordt. **Het valt aan te raden zich te beperken tot één artikel.**

Niettegenstaande de AGVV veel mogelijkheden biedt om publieke steun toe te kennen aan een project is het van belang dat **aan alle administratieve vereisten van de relevante maatregel voldaan wordt**. Wanneer steun toegekend wordt buiten de AGVV om wordt deze steun beschouwd als onrechtmatige steun en is een integrale terugbetaling verschuldigd.

OPTIE 3: Steun toegekend onder de de-minimis verordening

De de-minimis verordening laat toe **om 200.000 EUR steun** toe te kennen aan een onderneming gedurende **drie opeenvolgende fiscale jaren** (het lopende jaar en de twee vorige belastingjaren). **U moet** elk jaar opnieuw de rekening maken op het totaal van de de-minimissteun die door uw onderneming werd ontvangen, om het plafond van 200.000 EUR niet te overschrijden. De lopende periode is dus niet gerelateerd aan de EFRO-programmaperiode.

De de-minimis steun wordt geacht te zijn verleend op het moment dat de onderneming **een wettelijke recht** heeft om de steun te ontvangen. De periode van 3 jaar start op dat ogenblik. Bijvoorbeeld: voor een projectpromotor gaat deze in bij de ondertekening van een EFRO-projectcontract.

Het is van belang te weten dat de de-minimis steun betrekking heeft op de steun toegekend door **de lidstaat als geheel** (België). Mogelijks hebben ondernemingen eveneens steun ontvangen (als de minimis) vanuit andere programma's, eventueel ook van lokale autoriteiten of van de federale overheid. De de minimis drempel geldt voor al deze soorten steun. De de minimis steun verkregen in een andere lidstaat moet evenwel niet meegeteld worden.

Om te verzekeren dat ondernemingen niet meer dan 200.000 EUR steun toegewezen krijgen, moeten lidstaten de ontvanger van de steuntoekenning op de hoogte brengen dat een de-minimis steunbedrag aan hen overgemaakt wordt (met de expliciete vermelding van het totale steunbedrag en een verwijzing naar de EC verordening Nr. 1407/2013, OJ L352/1).

Er moet gewaakt worden over het feit dat de persoon die de de-minimis verklaring ondertekent gemachtigd is om de verklaring te tekenen in naam van de onderneming.

Eveneens van belang is dat het optellen van de de-minimis steun aan een onderneming niet gelimiteerd is tot het bedrijf dat de steun ontvangt, maar dat de de-minimis toegekend aan de gehele bedrijfsgroep in rekening (kan) worden genomen. De **de-minimis verklaring** moet opgeleverd worden **voor de toekenning van de steun**.

Aanbevolen wordt de-minimis verordening zorgvuldig door te nemen. De Verordening is kort en hoewel het concept van de-minimis verhoudingsgewijs simpel is, bevat de verordening toch een aantal technische vereisten, in het bijzonder de bepalingen over cumuleren (met andere vormen van steun).

Algemeen gesteld moeten kosten gevorderd als de-minimis steun best gerelateerd zijn aan een andere categorie van kosten, dan kosten waarvoor steun op basis van een andere rechtsgrond wordt aangevraagd.

OPTIE 4: Aanmelding van de steunmaatregel bij de EC op grond van verordening 108 (2) of (3)

De aanmelding is een proces uitgewerkt in **artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de EU** waardoor een project of een regime uitgevoerd door een publieke overheid (zoals het Agentschap Innoveren & Ondernemen) een aanvraag kan doen bij de EC voor uitdrukkelijk akkoord.

De Commissie heeft duidelijk gemaakt dat het de overgrote meerderheid van de staatsteunregelingen verwacht onder de AGVV en dat **aanvragen voor aanmeldingen buiten de AGVV exceptioneel** zijn. Het aanmeldingsproces is erg tijdrovend en vaak ook duur. Zoals met elke aanvraag is er geen garantie dat toestemming gegeven zal worden.

Er kan geen publieke financiering toegekend worden aan een project tot zolang er geen uitspraak is. De nodige tijd om toestemming te verkrijgen varieert **van 4 maanden tot 24 maanden**, afhankelijk van het soort aanmeldingsaanvraag. Binnen de context van de na te leven uitgaventermijnen, vastgesteld door EFRO, is het duidelijk dat een aanmelding niet de meest praktische aanpak is m.b.t. de staatssteun.

Aanmelding zou daarom enkel gebruikt moeten worden als laatste toevlucht. Gezien de tijdsinvestering, is het meestal enkel nuttig om een aanmelding op te starten voor grote, strategisch belangrijke projecten waar geen alternatieve vrijstelling gebruikt kan worden.

ANNEX 1: DE STAATSSTEUNREGELGEVING

VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE (GECONSOLIDEERDE VERSIE)

Publicatieblad van de Europese Unie C 326/47

STEUNMAATREGELEN VAN DE STATEN

Artikel 107

(oud artikel 87 VEG)

1. Behoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.
2. Met de interne markt zijn verenigbaar:
 - a) steunmaatregelen van sociale aard aan individuele verbruikers op voorwaarde dat deze toegepast worden zonder onderscheid naar de oorsprong van de producten;
 - b) steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen;
 - c) steunmaatregelen aan de economie van bepaalde streken van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voor zover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren. Vijf jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon kan de Raad op voorstel van de Commissie een besluit tot intrekking van dit punt vaststellen.
3. Als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd:
 - a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst en van de in artikel 349 bedoelde regio's, rekening houdend met hun structurele, economische en sociale situatie;
 - b) steunmaatregelen om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen; NL 26.10.2012 Publicatieblad van de Europese Unie C 326/91
 - c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad;
 - d) steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de

mededingingsvoorwaarden in de Unie niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad;

e) andere soorten van steunmaatregelen aangewezen bij besluit van de Raad, op voorstel van de Commissie.

Artikel 108

(oud artikel 88 VEG)

1. De Commissie onderwerpt tezamen met de lidstaten de in die staten bestaande steunregelingen aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt de dienstige maatregelen voor, welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de interne markt vereist.

2. Indien de Commissie, na de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, vaststelt dat een steunmaatregel door een staat of met staatsmiddelen bekostigd, volgens artikel 107 niet verenigbaar is met de interne markt of dat van deze steunmaatregel misbruik wordt gemaakt, bepaalt zij dat de betrokken staat die steunmaatregel moet opheffen of wijzigen binnen de door haar vast te stellen termijn.

Indien deze staat dat besluit niet binnen de gestelde termijn nakomt, kan de Commissie of iedere andere belanghebbende staat zich in afwijking van de artikelen 258 en 259 rechtstreeks tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden.

Op verzoek van een lidstaat kan de Raad met eenparigheid van stemmen beslissen dat een door die staat genomen of te nemen steunmaatregel in afwijking van de bepalingen van artikel 107 of van de in artikel 109 bedoelde verordeningen als verenigbaar moet worden beschouwd met de interne markt, indien buitengewone omstandigheden een dergelijk besluit rechtvaardigen. Als de Commissie met betrekking tot deze steunmaatregel de in de eerste alinea van dit lid vermelde procedure heeft aangevangen, wordt deze door het verzoek van de betrokken staat aan de Raad geschorst, totdat de Raad zijn standpunt heeft bepaald.

Evenwel, indien de Raad binnen een termijn van drie maanden te rekenen van het verzoek zijn standpunt niet heeft bepaald, beslist de Commissie.

3. De Commissie wordt van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, om haar opmerkingen te kunnen maken. Indien zij meent dat zulk een voornemen volgens artikel 107 onverenigbaar is met de interne markt, vangt zij onverwijld de in het vorige lid bedoelde procedure aan. De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een eindbeslissing heeft geleid. NL C 326/92 Publicatieblad van de Europese Unie 26.10.2012

4. De Commissie kan verordeningen vaststellen betreffende de soorten van staatssteun waaromtrent de Raad overeenkomstig artikel 109 heeft bepaald dat zij van de in lid 3 van dit artikel bedoelde procedure kunnen worden vrijgesteld.

Artikel 109

(oud artikel 89 VEG)

De Raad kan op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement alle verordeningen vaststellen, dienstig voor de toepassing van de artikelen 107 en 108, en met name de voorwaarden voor de toepassing van artikel 108, lid 3, bepalen alsmede de van die procedure vrijgestelde soorten van steunmaatregelen.

ANNEX 2 DE ALGEMENE GROEPSVRIJSTELLINGSVERORDENING
SAMENVATTENDE TABEL

Steunmaatregel	Grote onderneming (max steun %)	Middelgrote onderneming (MO)/Kleine onderneming (KO) (max. steun %)	Kennisgevingsdrempel
Regionale investeringssteun (art.14)	Enkel nieuwe economische. Activiteiten Art.107 (3)(a) 25% Art.107 (3) (b) 15% Art.107 (3) (b) 10%	MO Art.107 (3)(a)35% Art.107 (3) (b)25% Art.107 (3)(b)20% KO Art.107 (3)(a)45% Art.107 (3)(b)35% Art.107 (3)(b)30%	€100M Opgelet: cumulatieveperiode 3 jaar
Regionale exploitatiesteun (art.15)	100%	100%	N.v.t.
Regionale stadsontwikkelingssteun (art.16)	N.v.t.	70% op niveau fonds	€20m
Investeringssteun voor KMO's (art.17)	N.v.t.	10% MO 20% KO	€7.5m per onderneming per investeringsproject
Consultancysteun voor KMO's (art.18)	N.v.t.	50%	€2m per onderneming per jaar
KMO-steun ten behoeve van deelneming aan beurzen (art.19)	N.v.t.	50%	€2m per onderneming per jaar
Steun voor samenwerkingskosten deelnemende KMO's in ETC (art.20)	N.v.t.	50%	€2m per onderneming per jaar
Risicofinancieringssteun (art.21)	N.v.t.	40%-90% (afh.van investeringsvorm)	€15m
Starterssteun (art.22)	N.v.t.	Steun niet toegekend o.b.v. %	Zoals uitgewerkt in art. 22 (3),(4),(5)
Steun voor KMO's in gespecialiseerde alternatieve handelsplatforms (art.23)	N.v.t.	Steun niet toegekend o.b.v. %	N.v.t.
Steun voor scoutingkosten (art.24)	N.v.t.	50%	N.v.t.
Steun voor onderzoek, ontwikkeling & innovatie (art. 25)	100% fundamenteel onderzoek 50% industrieel onderzoek	+10% MO +20% KO +15% conditionele bonus	€40m fundamenteel onderzoek per onderneming/ per project €20m industrieel onderzoek per onderneming/ per project

	25% experimenteel onderzoek 50% haalbaarheidsstudies		€15m experimenteel onderzoek per onderneming/ per project €7.5m haalbaarheidsstudies
Investeringssteun voor onderzoek -infrastructuur (art.26)	50%	50%	€20m per infrastructuur
Steun voor innovatieclusters (art.27)	50% + opslag steungebied	50% + verhoging steungebied	€7.5m per cluster
Innovatiesteun voor KMO's (art.28)	N.v.t.	50%	€5m per onderneming per project
Steun voor proces- en organisatie- innovatie (art.29)	15%	50%	€7.5m per onderneming per jaar
Steun voor onderzoek- en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector (art.30)	100%	100%	N.v.t.
Investeringssteun om verder te gaan dan de EU-normen inzake milieubescherming (art.36)	40%	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€15m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun ten behoeve van vroege aanpassing aan toekomstige EU normen (art.37)	5-10% + verhoging steungebied	10-15% MO +15-20% KO + verhoging steungebied	€15m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntiemaatregelen (art.38)	30% + verhoging steungebied	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€10m
Investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntie projecten in gebouwen (art.39)	70% op niveau fonds	70% op niveau fonds	€10m
Investeringssteun ten behoeve van hoogrenderende Warmtekrachtkoppeling (art.40)	45% + verhoging steungebied	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€15m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen (art.41)	30%-45% + verhoging steungebied	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€15m per onderneming per investeringsproject

Exploitatiesteun ter bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen (art.42)	Steun niet toegekend o.b.v. %	Steun niet toegekend o.b.v. %	€15m per onderneming per investeringsproject
Exploitatiesteun ter bevordering van in kleinschalige installaties Uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte energie (art.43)	Steun niet toegekend o.b.v. %	Steun niet toegekend o.b.v. %	€15m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun voor de sanering van verontreinigende terreinen (art.45)	100%	100%	€20m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun voor energie efficiënte stadsverwarming en koeling (art.46)	45%+ verhoging steungebied	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€20m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun voor recycling en hergebruik van afval (art.47)	35%+ verhoging steungebied	+10% MO +20% KO + verhoging steungebied	€15m per onderneming per investeringsproject
Investeringssteun voor energie infrastructuur (art.48)	Steun niet toegekend o.b.v. %	Steun niet toegekend o.b.v. %	€50m per onderneming per investeringsproject
Steun voor milieustudies (art.49)	50%	+10% MO +20% KO	N.v.t.
Steun voor cultuur en instandhouding erfgoed (art.53)	Steun niet toegekend o.b.v. %	Steun niet toegekend o.b.v. %	<u>Investeringssteun</u> €100m per investeringsproject <u>werkingssteun</u> €50m per onderneming/ per jaar
Steun voor sportinfrastructuur en multifunctionele recreatieve infrastructuur (art.55)	Steun onder €1m 80%	Steun onder €1m 80%	<u>Investeringssteun</u> €15m of totale kost boven €50m per project <u>Werkingskost</u> €2m per infrastructuur per jaar
Investeringssteun voor lokale infrastructuurvoorzieningen (art.56)	Steun niet toegekend o.b.v. %	Steun niet toegekend o.b.v. %	€10m of totale kost boven €20m voor zelfde infrastructuur

ANNEX 3: STAATSSTEUN ASSESSMENT FORMULIER

Dit assessment formulier werd ontworpen om u te helpen bij het bepalen of er al dan niet sprake is van staatssteun in uw EFRO-project. Indien er sprake is van staatssteun, worden de mogelijkheden overlopen om uw project alsnog staatssteunconform te maken.

Niettegenstaande dit formulier **geen** onderdeel uitmaakt van een formeel aanvraagdossier tot het bekomen van EFRO-steun, is het toch erg bruikbaar om accuraat **de staatssteunvragen in uw EFRO-aanvraagdossier** te kunnen beantwoorden.

Indien u vragen heeft over reeds eerder ontvangen steun en de juridische status hiervan (bv. eerder verkregen de minimissteun), gelieve dan rechtstreeks contact op te nemen met de subsidiërende overheid (gemeente, provincie, Vlaams overheidsagentschap, federale overheid, etc.)

DEEL 1 – PROJECTGEGEVENS

Publieke organisatie(s)/administratie(s) die steun toekennen:

organisatie 1

organisatie 2

organisatie 3

organisatie 4

Doelstelling van de steun:

(Geef een ruime en concrete beschrijving van de exacte activiteiten waarvoor steun aangevraagd wordt en de verantwoording dat het project past binnen een van de door de Europese regelgeving aanvaardbare doelstellingen, zoals bv. KMO steun, advies, toegang tot financiering, Onderzoek & Ontwikkeling, Innovatiesteun, opleiding, milieubescherming met inbegrip van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, warmtekrachtkoppeling, CO2 reductie,...):

De **vorm** van de steun: *(bv. risicokapitaal, gewaarborgde lening, gift, subsidie, etc.)*

Wat is de **grootte van de organisatie** die de steun zal ontvangen: *(Kleine, middelgrote onderneming, groot bedrijf)*

Totaal (voorgestelde) **steunbedrag**:

Indien u weet heeft van **andere staatssteun subsidies** die u ontvangen heeft: *(goedgekeurd als steun of als de minimis)*

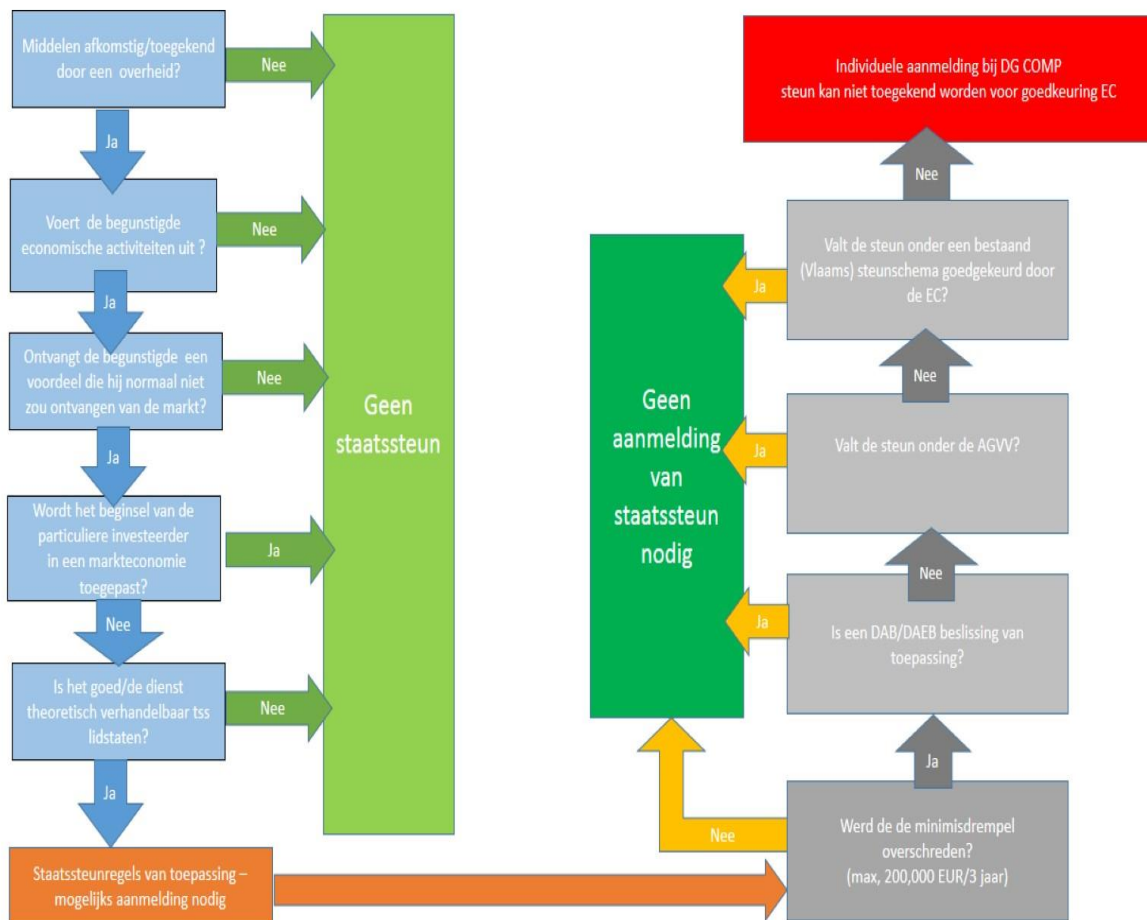
Is er sprake van staatssteun?

Indien u **antwoord op alle 4** onderstaande vragen ‘ja’ is, is de steun die u wil toekennen aan het projectvoorstel bijna zeker staatssteun:

1. Wordt de steun toegekend door een overheid of zijn de middelen afkomstig van een overheid?
2. Levert de steun een selectief voordeel aan een of meerdere ondernemingen ten opzichte van anderen?
3. Vervalst de steun de concurrentie of dreigt ze deze te vervalsen?
4. Beïnvloedt de steun het handelsverkeer tussen de lidstaten?

Indien u op sommige van bovenstaande vragen ‘neen’ antwoordt of u twijfelt wat het correcte antwoord is, vraag dan zeker een tweede opinie.

Schematisch overzicht staatsteun analyse:

1. **WORDT DE STEUN TOEGEKEND DOOR EEN OVERHEID OF ZIJN DE MIDDELEN AFKOMSTIG VAN EEN OVERHEID?**

JA/NEEN:

INDIEN NEEN, geef een verklaring.

Toegekend door een overheid. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt tussen steun die rechtstreeks wordt toegekend door de (federale, regionale, provinciale, lokale) overheid of door openbare of privéorganismen die werden opgericht of aangeduid om de middelen afkomstig van een overheid te beheren (gecontroleerd door de overheid).

Middelen afkomstig van een overheid kunnen positieve vormen aannemen: directe subsidies (zoals Europese structuurfondsen en (Vlaamse) cofinanciering), kapitaalinbreng, garanties, voordelen in natura, logistieke en handelsbijstand (ter beschikking stellen van terreinen of infrastructures) of negatieve vormen: lastenverlaging, vrijstelling van belastingen of sociale bijdragen, belastingkrediet, uitstel en herschikking van schulden, niet invorderen van schuldvorderingen of afstand doen van kapitaalopbrengsten...

2. **LEVERT DE STEUN EEN SELECTIEF VOORDEEL AAN EEN OF MEERDERE ONDERNEMINGEN TEN OPZICHTE VAN ANDEREN?**

JA/NEEN:

INDIEN NEEN, geef een verklaring.

Selectiviteit Een tussenkomst wordt beschouwd als selectief als ze bepaalde (types) ondernemingen (in een bepaald deel van een lidstaat) bevoordeelt zodat niet alle ondernemingen van hetzelfde voordeel genieten. bv. KMO's of een specifieke sector steun toekennen is een selectieve maatregel (sectorale steun), regionale steun is eveneens een selectieve maatregel.

Het gaat niet om maatregelen die ten goede komen aan de hele economie zoals een algemene verlaging van de vennootschapsbelasting of sociale zekerheidsbijdragen of acties rond beroepsopleiding die bestemd zijn voor alle werkzoekenden. Het openbare of privéstatuut van de onderneming die steun geniet, stelt haar niet vrij van de regels inzake staatssteun. Wanneer een bepaald voordeel gratis aangeboden wordt of onder voordelige (niet commerciële) voorwaarden aan bepaalde ondernemingen, kan eveneens sprake zijn van staatssteun.

Voordeel Een voordeel kan de vorm aannemen van een directe betaling van overheidsmiddelen in de vorm van subsidies, toelage, schenking of indirecte voordelen die het publieke budget beïnvloeden via het toekennen van lagere interestvoet, belastingvoordelen, diensten die gratis geleverd worden of onder marktprijs.

Onderneming Een onderneming wordt omschreven als elke entiteit, ongeacht het juridisch statuut, die een economische activiteit uitoefent en waar een markt in vergelijkbare goederen en diensten voor is.

De economische activiteit hoeft niet noodzakelijk winstgevend te zijn zolang de activiteit die uitgeoefend wordt er een is die, in principe, commerciële concurrenten kan hebben.

Hieronder kunnen mogelijks ook liefdadigheid of niet winstgevende (publieke) organisaties vallen wanneer deze betrokken zijn in economische activiteiten. Liefdadigheidsinstellingen, universiteiten, onderzoeksinstellingen, sociale (economie) ondernemingen worden geacht ondernemingen te zijn wanneer ze economische activiteiten uitvoeren.

Steun die toegekend wordt aan een 'niet-onderneming' (entiteiten die niet betrokken zijn in een economische activiteit) is geen staatssteun.

Een entiteit kan zowel economische als niet-economische activiteiten uitoefenen. In dat geval is ze enkel een "onderneming" bij het uitoefenen van de economische activiteiten. Dit vereist wel een duidelijke gescheiden boekhouding en de garantie dat er geen kruissubsidiëring is tussen de economische en niet-economische activiteiten.

Economische activiteit Een activiteit die erin bestaat om goederen of diensten op een gegeven markt aan te bieden, en die, althans in beginsel, uitgevoerd kan worden door private actoren om winst te maken.

3. VERVALST DE STEUN DE CONCURRENTIE FO DREIGT ZE DEZE TE VERVALSEN?

JA/NEEN:

INDIEN NEEN, geef een verklaring.

Indien de steun het **potentieel** heeft om de positie van de begunstigde te versterken ten aanzien van (potentiële) concurrenten, dan wordt vrijwel zeker aan dit criterium voldaan.

Het potentieel hoeft niet substantieel of significant te zijn, het criterium kan reeds van toepassing zijn bij relatief kleine (financiële) steunbedragen en bij ondernemingen met een klein marktaandeel.

De **beoordeling van de overheidsinterventie** moet steunen op de daadwerkelijke of potentiële effecten op de markt, ongeacht het doel dat de openbare autoriteit nastreeft. Zo gaat de EC (DG COMP) er doorgaans van uit dat de concurrentie vervalst wordt, als de overheidstussenkomst de positie van een onderneming tegenover haar concurrenten versterkt. Dat is ook het geval als de maatregel in kwestie de begunstigde onderneming in staat stelt zich te handhaven op de markt terwijl ze zou verdwijnen als de markt vrij zou kunnen spelen.

4. BEÏNVLOEDT DE STEUN HET HANDELSVERKEER TUSSEN DE LIDSTATEN?

JA/NEEN:

INDIEN NEEN, geef een verklaring.

De interpretatie van dit criterium is erg ruim. Het is voor de EC (DG COMP) voldoende dat een product of een dienst verhandelbaar is tussen lidstaten, zelfs als de ontvanger van de steun niet exporteert naar andere EU markten. De Commissie beroept zich vaak op dit criterium, vooral in grensoverschrijdende gebieden.

Dit criterium is slechts in beperkte omstandigheden niet van toepassing bv. waar één enkele kleine onderneming betrokken is in een lokale activiteit (zoals bv. een haarkapper, een lokaal zwembad of museum, waarbij de kans zeer klein is dat er mensen van buiten het lokale gebied of vanuit een andere lidstaat zich speciaal voor die dienst zouden verplaatsen).

Indien er geen sprake is van een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer tussen lidstaten, is het van belang dat zeer goed kan worden beargumenteerd waarom dit het geval is.

Er is sprake van staatssteun zodra een overheidsinterventie de positie van een onderneming versterkt tegenover andere concurrerende ondernemingen in het intracommunautaire handelsverkeer en zodra deze laatsten nadeel ondervinden van deze tussenkomst.

DEEL 3 – WANNEER ER SPRAKE IS VAN STAATSSTEUN.

Indien er sprake is van staatssteun, formuleer eveneens een antwoord op onderstaande vragen en bekijk of het projectvoorstel onder een bestaande regeling kan vallen of voldoet aan de staatssteun verordeningen.

1. KAN DE STEUN VALLEN ONDER EEN VAN DE ARTIKELS VAN DE ALGEMENE GROEPSVRIJSTELLINGSVERORDENING (AGVV)?

JA/NEEN:

Indien JA:

1.artikel(s) uit de AGVV van toepassing:

2.argument voor deze keuze:

Lees goed vooraf de exacte voorwaarden na om steun toe te kennen onder de AGVV (definities, maximum steunpercentage, types kosten, omvang (sectoren of gebieden die al dan niet steun ontvangen),...

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=DE>

Alle bepalingen en voorwaarden van de AGVV moeten vervuld zijn. Deze fiche is slechts een hulpmiddel en vervangt de verplichting om de eigenlijke tekst van de verordening na te leven niet.

Bepaalde sectoren zijn uitgesloten van steun (bv. export). Ook ondernemingen in moeilijkheden en ondernemingen waartegen nog een bevel tot terugvordering van eerdere steun uitstaat, zijn uitgesloten.

Steun kan enkel onder de AGVV gegeven worden indien de steun transparant is. Dat wil zeggen dat het bruto steun-equivalent vooraf precies kan berekend worden, zonder dat er eerst een ingewikkelde risicoanalyse moet plaatsvinden.

Dit is meestal het geval bij steun in de vorm van subsidies waarbij de steun een percentage van bepaalde aanvaardbare kosten uitmaakt. Ook leningen, garanties en risicokapitaal participaties kunnen onder bepaalde voorwaarden als transparant beschouwd worden.

Stimulerend effect moet aangetoond worden. De steun moet een gedragsverandering bij de begunstigde organisatie te weeg brengen. Er mag geen steun gegeven worden voor activiteiten die de onderneming sowieso zou uitgevoerd hebben, ook zonder de steun. Er kan ook geen steun gegeven worden voor wettelijk verplichte investeringen, opleidingen,...

In elk geval mag de onderneming nog niet gestart zijn met de investering of het project vooraleer de aanvraag tot steun bij de bevoegde instantie is ingediend.

Voor ad hoc steun aan grote ondernemingen voorziet artikel 6 van de AGVV nog bijkomende voorwaarden.

Indien de individuele steunplafonds en de maximum steunintensiteiten vermeld in de AGVV overschreden zijn, kan geen steun meer toegekend worden onder de AGVV. Eventueel kan de steun dan nog via een aanmeldingsprocedure bij de Europese Commissie goedgekeurd worden.

Cumuleren van steun onder de AGVV of met andere staatssteun is toegestaan mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. De voorwaarden worden opgenomen in artikel 8 van de AGVV.

2. KAN DE STEUN VALLEN ONDER DE 'DE MINIMIS' VERORDENING ?

JA/NEEN

Indien JA, geef een verklaring:

Zie http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/de_minimis_regulation_nl.pdf

Aan een onderneming kan steun tot max. 200.000 EUR toegekend worden ongeacht de grootte van de onderneming, zo lang de onderneming in kwestie geen andere de minimis steun ontvangen heeft die de totale de minimis steun boven het maximaal toegestane plafond van 200.000 EUR brengt.

Deze verordening vereist dat de begunstigde in een periode van drie belastingsjaren (het lopende en de 2 voorgaande) nog geen 200.000,00 euro 'de minimis' steun heeft ontvangen, ongeacht de overheidsinstantie van wie 'de minimis' steun werd verkregen, en ongeacht de investeringen/projecten waarvoor 'de minimis' steun werd verkregen. **Alle 'de minimis' steun uit de referentieperiode moet opgeteld worden.**

Steun voor export gerelateerde activiteiten is (eveneens) niet toegestaan onder de 'de minimis' verordening. Steun is wel toegestaan voor deelname aan beurzen.

3. KAN DE STEUN VALLEN ONDER EEN BESTAANDE REGELING ? DAEB/DAB?

JA/NEEN:

Indien JA:

1.Welke regeling/besluit?

2.Vraag de nodige verklaringen op bij de projectpromotor indien niet aanwezig in het aanvraagdossier

Enkel de bevoegde overheid kan met betrekking tot een materie en een grondgebied waarvoor zij bevoegd is, een bepaalde dienst kwalificeren als **Dienst van Algemeen (Economisch) Belang (DAB/DAEB)**.

De Europese Commissie kan steeds toezien op de financiering van deze diensten om na te gaan of er geen sprake is van overcompensatie.

Indien een bepaalde dienst als DAEB gekwalificeerd is, moet de bevoegde instantie deze eveneens in overeenstemming hebben gebracht met de Europese regels, wat o.a. inhoudt dat de dienst, het grondgebied en de uitvoerder van de dienst duidelijk moet gedefinieerd zijn in een nationale rechtsgrond, dat de verwachte diensten duidelijk beschreven zijn, evenals de parameters op basis waarvan kan worden aangetoond dat de financiering redelijk en proportioneel is.

Er moet een controlemechanisme voorzien zijn en bij eventuele overcompensatie waarbij er meer betaald is dan wat de dienst eigenlijk heeft gekost, moet er teruggevorderd worden.

De bevoegde overheid moet eveneens deze DAEB gerapporteerd hebben aan de Europese Commissie. In dat geval zou de DAEB in kwestie ook moeten voorkomen op de site van DG COMP: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/public_services_en.html#reports

4. INDIEN GEEN VAN BOVENSTAANDE OPLOSSINGEN TOEGEPAST KAN WORDEN MOET HET PROJECT AANGEMELD WORDEN EN GOEDGEKEURD DOOR DE EC (DG COMP) VOOR DE PROMOTOR VAN START KAN GAAN MET DE PROJECTIMPLEMENTATIE

JA/NEEN

(bijvoorbeeld: begunstigde wenst deze zware en lange procedure niet te doorlopen)

Indien JA, Aanmeldingsdossier opstarten.

Indien zowel de managementautoriteit als de bevoegde minister(s) van oordeel zijn dat een dossier aangemeld moet worden, dan zal de managementautoriteit intern bekijken hoe en met welke betrokkenen deze procedure het best wordt voorbereid en opgevolgd.

CONCLUSIE

Staatssteun aanwezig JA/NEEN

- eerste niveau (bv. projectpartners): JA/NEEN
- tweede niveau (bv. deelnemende bedrijven): JA/NEEN

Aanmelding nodig JA/NEEN

INDIEN JA Aanmeldingsdossier opstarten JA/NEEN

INDIEN NEEN

- Bestaande regeling (*vermelden welke*)
- DAB/DAEB steun
- AGVV (*artikel(s) vermelden*):
- De minimis steun

ANNEX 4: NUTTIGE HYPERLINKEN

De Algemene Groepsvrijstellingsverordening afgekort AGVV (integrale NL versie)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=DE>

De Algemene Groepsvrijstellingsverordening, handleiding EC - FAQ, juli 2015 (ENG versie)

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf

De de minimis verordening (integrale NL versie)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1407&from=nl>

Europese Commissie DG Competitie website, staatssteun

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

Staatssteun cases, zoekrobot + handleiding

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/

<http://ec.europa.eu/competition/eljade/isef/index.cfm>

<http://ec.europa.eu/competition/cases/manual.html>

Staatssteun nieuws

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/news.html

Persbericht EC Staatssteun: Wat is mogelijk onder EU regels? Een overzicht

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-08-659_en.htm?locale=en

Persbericht EC staatssteun FAQ i.v.m. EU regels

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-08-660_en.htm?locale=en

EFRO.be